בהמה המקשה פרק רביעי חולין ע.

ואי אתמר בהא בהא קאמר רבה אבל בהא אימא מודי ליה לרב הונא צריכא תנן המבכרת המקשה לילד מחתך אבר אבר ומשליך לכלבים מאי לאו מחתך ומניח ואי אמרת למפרע הוא קדוש יקבר מיבעי ליה לא הכא במאי עסקינן במחתך ומשליך אבל מחתך ומניח מאי יקבר אדתנא סיפא יצא רובו יקבר ונפטרה מן הבכורה ליפלוג וליתני בדידיה במה דברים אמורים במחתך ומשליך אבר אבר אבל מחתך ומניח יקבר הכי נמי קאמר [א]בד"א במחתך ומשליך אבל מחתך ומניח נעשה כמי שיצא רובו ויקבר [א] [ב]בעי רבא [ג] הלכו באיברין אחר הרוב או לא הלכו באיברין אחר הרוב היכי דמי אילימא כגון שיצא רוב במיעוט אבר וקא מיבעיא ליה האי מיעוט דבראי בתר רוב דאבר שדינן ליה או בתר רובא דעובר שדינן ליה פשיטא [ד]דלא שבקינן רובא דעובר ואזלינן בתר רוב אבר אלא כגון שיצא [ה]חציו ברוב אבר וקא מיבעיא ליה ההוא מיעוט דבגואי מהו [ו]למישדייה בתר רוב אבר ת"ש יצא רובו הרי זה יקבר מאי רובו אילימא רובו ממש עד השתא לא אשמעינן [ז]דרובו ככולו אלא לאו כגון שיצא חציו ברוב אבר לא כגון שיצא רובו במיעוט אבר וקמ"ל דלא שבקינן רובו דעובר דבהמה ואזלינן בתר אבר בעי רבא [ח]כרכו בסיב מהו [ט]בטליתו מהו בשליתו מהו בשליתו אורחיה הוא אלא [י]בשליא אחרת מהו [יא]כרכתו ואחזתו והוציאתו מהו היכי דמי אי דנפק דרך רישיה פטרתיה אלא דנפק דרך מרגלותיו בלעתהו חולדה והוציאתו מהו הוציאתו הא אפיקתיה אלא בלעתו והוציאתו והכניסתו והקיאתו ויצא מאליו מהו [יב]הדביק שני רחמים ויצא מזה ונכנס לזה מהו דידיה פטר דלאו דידיה לא פטר או דלמא דלאו דידיה נמי פטר תיקו בעי רב אחא [יג]נפתחו כותלי בית הרחם מהו אויר רחם מקדיש והאיכא או דלמא נגיעת רחם מקדשה והא ליכא בעי מר בר רב אשי נעקרו כותלי בית הרחם מהו נעקרו ליתנהו אלא [יד]נעקרו ותלו ליה בצואריה מאי במקומן מקדשי שלא במקומן לא מקדשי או דלמא שלא במקומן נמי מקדשי בעי מיניה ר' ירמיה מר' זירא [טו]נגממו כותלי בית הרחם מהו א"ל קא נגעת בבעיא דאיבעיא לן דבעי ר' זירא ואמרי לה בעא מיניה ר' זירא מרבי אסי [טז]עומד מרובה על הפרוץ ויצא דרך פרוץ פרוץ מרובה על העומד ויצא דרך עומד מאי עד כאן לא איבעיא [יז]ליה אלא פרוץ מרובה על העומד דאיכא עומד בעולם אבל נגממו [יח]לא קא מיבעיא [יט]ליה:

מתני'

ואי אתמר כהא כהא קאמר רבה. מכאן ולהבא דלא אמרת למפרע קולא הוא דלא קדיש: **מחסך ומניח.** עד שיצא הרוב ואע"ג שיצא הרוב והרי החתיכות לפניו משליכו לכלבים אי אמרת בשלמא מכאן ולהבא הוא קדוש ומקמי יציאת רוב לא קדיש מידי הוי דאיתמר מקמי הכי לא חלה קדושה עלייהו אלא אי אמרת דלמפרע הוא קדוש הא כיון דרובא קמן איגלאי מלתא ביציאת הרוב דמעיקרא קדוש להו: **לא מחסך ומשליך.** דכיון דליתנהו אמאי תיטול בשעת גמר יציאת הרוב ואיצורא ליכא דהא כי שדא קמא חולין הוה אכל ביצא שלים ומכרו לעובד כוכבים וחזר ויצא שלים אחר וכולן לפניו איכא למימר אגלאי מלתא ומילא למפרע ומבטלה מכירה: **אדהכי יצא רובו.** דמשמע בתר אחת: **נעשה כמי שיצא רובו.** בתר אחת: **הלכו באברים.** כדמפרש ואזיל שיצא רובו במיעוט אבר רוב העובר יצא ומיעוט ג' מן האברים השלים ליציאת הרוב וקא מיבעיא ליה הלכו באברים אחר הרוב דנשדי מיעוט אבר שיצא בתר רובו שבפנים והוי כמאן דלא נפק האי מיעוט ואיכא יציאת רוב עובר ואם רצה מחתך ומשליך לכלבים ומשום מטיל מום בקדשים ליכא דמותר להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם כגון יציאת ראשו או יציאת רובו דרך מרגלותיו: **או לא הלכו.** ושדינן ליה בתר רוב עובר דלא שבקינן רוב עובר ואזיל בתר רוב אבר: **אלא שיצא חציו.** של עובר ורוב אבר משלים אותו האי ואי שדינא למיעוטא דגוואי בתר רובא נפק ליה רובא דולד: **אי נימא רובו ממש.** ובתר אחת קא מיירי על כרחך דלא"ג דשדינן לעיל מחתך ומניח נעשה כו' שיעור בעלמא שני אגב: **אלא לאו כגון שיצא חציו ברוב אבר.** וקרי ליה רובו דשדינן מיעוט אבר דגוואי בתר רוב אבר והוה ליה רוב עובר: **לא.** לעולם לא הלכו ולא שדינן מיעוט אבר בתר רובא ומתניתין ביצא רובו ממש ודקשיא לך למאי איצטריך כגון שהיה מיעוט אחד מן האברים משלים לרוב העובר ואיצטריך לאשמעינן דהוי רובא ולא אמרינן שדי מיעוט אבר שבתוך אחר רוב שבפנים ולית לה אלא שדייה בתר רוב העובר הואיל ובהדיה נפיק: **ברכו בסיב.** שגדל ונכרך סביב הדקל כעין מריש"א של גפנים: **מהו.** שתהא תליה ואמרינן כיון דלא נגע ברחם לא קדיש דהא רחם הוא דמקדש דנדידיה תלה רחמנא ולקמן בעי לימת ברכו. ואמ"ל סיב הוי תליה דמין שלא במינו הוא: **שליא.** מי הוי תליה או לא: **ברכה.** אשה בידיה והוציאתו והפסיקו ידיה כיון לגין הרחם מי אמרינן כיון דאורחיה הוא לילד את בהמתה לאו תליה היא: **כיצי דמי.**

מאי לאו מחתך ומניח ואי אמרת למפרע קדוש יקבר מבעי ליה.

מתיבה דלמ"ד נמי מכאן ולהבא הוא קדוש אמאי משליך לכלבים כיון דכבר יצא רובו דהא ברוב מחותך נמי משיב ליה לידה כדאמר בהמפלת (מה דף מח.) דילמא מחותך מרובו אמו טמאה לידה ומתניתין נמי קתני ונפטרה מן הבכורה וכלל עניין קאמר כין שיצא אבר אבר בין שיצא רובו בתר אחת וי"ל דבשלמא אי מכאן ולהבא הוא קדוש כיון דאין קדושה חלה עליו עד יציאת רובו א"כ מה שנחתך קודם יציאת רוב אין קדושה חלה עליו כלל ויכול להשליכו לכלבים אף מאחר יציאת הרוב ומיהו מכי יצא רובו ואילך טעון קבורה למה שיצא וכן משמע לשון הקונטרס ואע"ג דקתני יצא רובו הכי זה יקבר ומשמע רובו בתר אחת כדמוכח בסוגיא ומשמע אבל אבר אבר לא היינו דוקא לענין המיעוט הראשון דאפי' אותו מיעוט טעון קבורה כשיצא רובו מאחר דאין מחותך אבל למ"ד למפרע קדוש שמתחלה הקדושה חלה עליו מתחלת הלידה א"כ במחותך נמי יקבר ואמאי דמתחך נמי לא קשיא ליה היכי מטיל בו מום דאיכא לאוקומי בנפל שאינו ראוי להקרבה א"נ מחתך קודש שיצא לאויר העולם: **ברכתו** אחותו. פי' בקונטרס האשה ברכתו לעובר ואחזתו בידיה והפסיקו ידיה בינו לבין הרחם וקשה לרבינו תם דבשום מקום לא איירי באשה מילדת עם הבהמה אלא רועה כדאמן בהמה שמת עוברה בתוך מעיה והושיט הרועה את ידו וריפא דהך מילתא נמי איירי ברועה ברכו בסיב לשון זכר הכי נמי הוה ליה למנקט ברכו ואחזו והוציאו ועוד דמאי פריך אי דנפק דרך ריפיה פטרתיה וכי אין יכול להיות שאחזתו בידיה בראשו ומפסיק בידיה בין ראשו לרחם הה דומק לומר דאין לרחם לפתוח קודם שיצא הראש ואין יכול להכניס ידו ועוד דמתניתין דהושיט רועה את ידו בלא הוצא כלל איירי דאם לא כן נטמא בהם שיצא ואע"ג דיש לחלק בין מבכרת לאין מבכרת אי נמי התם כשילדה אמר' קודש לזה שנפתח רחמה כל זה דומק וגראה לר"ת [ב]כמו גרסת ר"י ברכתו אחותו והוציאתו שילדה נקבה עמו כדאמר נמי בפ' כל הכשר (לקמן דף קיד.) אין לי אלא אחותו הקטנה הגדולה מנין ופריך אי דנפק דרך ריפיה וכן הנקבה הא פטרתיה דאם הנקבה שיצא ראשה תחלה שראשה זכר כרוך בין גרגריה ומשני דנפק מרגלותיו והוא כרוך בין גרגריה וה"ה דהוה מצי למימר ברכו אחיו לענין איזה מהן בכור אלא נקט אחותו משום דליכא בכורה כלל [ג]:

מאי

[ד]ליה אלא פרוץ מרובה על העומד ויצא דרך עומד מאי עד כאן לא איבעיא [ה]ליה אלא פרוץ מרובה על העומד דאיכא עומד בעולם אבל נגממו [ו]לא קא מיבעיא [ז]ליה:

מתני'

כל הנך בעיי: **אי דנפק דרך ראשו.** ואחר שהוציאו אותו עשו בו אחד מן הדברים הללו: **פטרתיה.** ריפיה לרחם וקדוש מיד דהא יצא ראשו הרי זה כילוד: **דרך מרגלותיו.** וקודם יציאת רובו ברכוהו: **בלעתהו חולדה.** בתוך הרחם והוציאתהו: **הא אפיקתיה.** כשהיה בלוע ולא נגע ברחם והיינו ברכתו: **אלא בלעתו והוציאתו והכניסתו והקיאתו ויצא מאליו מהו.** אי יציאה אחרונה אם לא: **נפתחו.** גרסינן. נפתחו נתרחבו שבשיצא לא נגע: **נעקרו.** קס"ד קודם לכן נעקרו ונפלו: **הא דיפנהו.** ומאן נקדים לא אויר ולא נגיעה דהא אין כאן רחם: **נעקרו.** [ח](קס"ד קודם לכן נעקרו) ונכנסו לפנים ונתלו לו בצואריו: **נגממו.** ניטל מעוני הכתלים מבפנים סביב סביב: **קנגעת בבעיא דאיבעיא לן.** ברכר ומשם אתה למד את תשובתך: **ויצא דרך פרוץ.** מהו מי אמרינן כיון דעומד מרובה עליו הוה ליה כאילו כולו עומד. ל"א נגממו מבפנים ושפה מילוה [ט]משמרת וקא מיבעיא ליה [י]תורת ברא מקדש או לא:

מתני'

עין משפט נר מצוה

כ א מי' פ"ד מהלכות כלאים הלכה יד טוש"ע יו"ד סימן שיט סעיף ג:

כא ב ג מי' שם הלכה טו טוש"ע שם סעיף ד [וסימן יד סעיף ג]:

כב ד ה ו ז מי' פ"ד מהלכות בכורות הלכה ח [טור י"ד סימן שטו]:

כג ח מי' שם הלכה יח [טור שם]:

כד ט מי' שם הלכה יט [טור שם]:

כה י מי' שם הלכה כ [טור שם]:

כו כ ל מי' שם הלכי כא [טור שם]:

לעזי רש"י

מריילי"א (ורידיל"א). קנוקנת.

שיטה מקובצת

[א] הלכו באברים אחר הרוב. נ"ב עי' תוס' כריתות דף יד ע"א: [ב] כמו גרסת ר"ת ברכתו אחותו כו'. נ"ב עי' תוס' בכורות ט' ע"א יז ע"ב:

רבינו גרשום (המשך)

בעי רבא ברכו בסיב מהו. כלומר רחם מקדש בבור והכי קמיבעיא ליה ברכו בסיב שלא נגע הבכור ברחם מהו שיקדש בבכורה ולאחר מיכן תהא האם פטורה מן הבכורה: ברכתו אחזתו והוציאתו כו'. אשה ברכתהו בשום דבר אחזתהו והוציאתו מהו. היכי דמי אי דנפק העובר דרך רישיה תחילה ואח"כ אחזתו וברכתו והוציאתו. פטרתיה רישיה מן הבכורה לאחר מיכן שזה חשוב כילוד ותשוב בבור ופטורה מן הבכורה לאחר מיכן: הוצאתו הא אפיקתיה. כלומר ואינו קדוש הכי נדפי' אלא בלעתו והוציאתו והכניסתו והקיאתו ויצא מאליו מהו מי אמרינן כיון דמתחלה בלעתהו והוציאתו אינו קדוש ולא פטרתיה מן הבכורה או דלמא כיון דאחר כן יצא מאליו אמרינן קדוש ופטורה מן הבכורה: הדביק ב' רחמים ויצא מזה [לזה] השתא מי אמרינן ולד דידיה פטר והא לאו ולד דידיה מן האחרונה ולא פטר את האחרונה מן הבכורה דלאו ולד דידיה הוה או דילמא כיון דרחמה מקדש הבכור פטר תיקו: בעי רב אחאי נפתחו כותלי בית הרחם מהו דק"ל רחם מקדש ועכשיו נפתחו כותלי הרחם שאין בבדמה בית הרחם מהו: נעקרו הא ליתנהו ולא מקדש הבכור ולא חשוב בבור. אלא נעקרו ותלו ליה בצוארייה כלומר כשנולד הולד יצא ובא ממעי אמו ועקר כותלי בית הרחם ותלו ליה בצוארייה: נגממו. שלא נפתחו על הכל אלא נחתכו כותלי בית הרחם למעלה: עומד מרובה על הפרוץ. בבית הרחם:

גליון הש"ם

גמ' חציו ברוב אבר. עיין עיתוס' דף עו ע"ב תוס' ד"ה פיקן: שם הרבוץ שני רחמים. עיין במיוחס דף ד ע"ב תוס' ד"ה עד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] גמ' בעי רבא הלכו באברין אחר הרוב. נ"ב עיין כריתות דף יד ע"ב תוס' ד"ה מיפשוט וכו': [ב] תוס' ד"ה ברכתו וכו' כמו גרסת ר"ת ברכתו. נ"ב עיין בכורות ע' ע"ב תוס' ד"ה אמר רב מן כמיבו אינו מוקן וכו' הדר"ק:

רבינו גרשום

ואי איתמר בהא בהא קאמר רבה ביצא שליש דרך דופן ושני אלישלישן דרך רחם מיכן ולהבא קדוש דלחומרא אבל הכא ביצא שליש ומכרו לעובד כוכבים דאי אמר מיכן ולהבא קדוש [הוי] לקולא הוה אמינא מודי לה לרב הונא דלמפרע קדוש צריכא דכשם שאמרו לחומרא כך אמרו לקולא: הכא במאי עסקינן במחתך ומשליך לכלבים. כלומר דלא יצא רוב יחד: היכי דמי אילימא כגון שיצא רובו במיעוט אבר כלומר בכלל מיעוט אבר ורובו של אבר היה במעיה וקא מיבעיא ליה האי מיעוט אבר דבראי בתר רובא דבהמה שדינן ליה ויצא רובו ויקבר או דלמא האי מיעוט אבר בתר רוב אבר דבמעיה שדינן לה ולא יצא רובו ולא חל עליה קדושה וישליך לכלבו. אלא כגון שיצא חציו ברוב אבר כלומר חציו דעובר בכלל רוב אבר וקא מיבעיא ליה ההוא מיעוטא דלגואי מהו למישדייה בתר רוב אבר דבראי והוה ליה יצא רובו ויקבר או דלמא לא שדינן ליה בתר רובו ולא הוי אלא יצא חציו ולא חל עליה קדושה ומשליכו לכלבו: לא כגון שיצא רובו במיעוט אבר. כלומר כדאמרינן לעיל:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com